

**VILJANDI
MUUSEUM
2008**

ÜLEVAADE MUUSEUMIPEDAGOOGILISEST TEGEVUSEST VILJANDI MUUSEUMIS (2006–2008)

Lüüli Kiik, Viljandi Muuseumi pedagoog

Viljandi Muuseumis on pedagoogikaga sihipäraselt tegeldud 2006. aasta septembrist, mil tööle asus muuseumipedagoog. Alates sellest ajast on muuseumis korraldatud pedagoogilisi programme, kus nii laste- aialapsed, alg- ja põhikooliõpilased kui gümnasistid on tegevuste kaudu omandanud teadmisi ajaloo, looduse, etnograafia ja rahvakommete kohta. Lisaks muuseumipedagoogile tegelevad pedagoogikaga kuraatorid, kes peavad ajaloo- ja etnograafialoenguid ning tutvustavad muuseumi kogusid. Käesolev artikkel annab ülevaate programmidest, mille muuseumipedagoog on viimase kahe ja poole aasta jooksul läbi viinud.

Esimene pedagoogiline programm leidis Viljandi Muuseumis aset 24. novembril 2006, teemaks kadripäev ja sellega seondud kombestik (vt TAHVEL XV). Muuseumitunni käigus said kohale tulnud lapsed vaadata videot kadripäeva tähistamisest Kihnu saarel, meisterdada kadrihane ja -tite ning õppida kadrisandiks käimisel lauldud laule. Kogu programm oli üles ehitatud eesmärgiga tutvustada kadrisandiks käimise kombestikku, traditsioone ja põhjuseid, et sanditamine ei oleks tänapäeva lastele pelgalt komminurumine.

Esimese programmi tagasiside oli positiivne ja andis indu jõulu- teemalise programmi korraldamiseks. 2006. aasta jõuluprogrammi pakkus muuseum vahemikus 6.–21. detsembrini ning selles osales 440 last Viljandi linna ning selle ümbruse koolidest ja lasteaedadest (vt TAHVEL XV). Lapsed said muuseumi rehetas kuulata jõulujuttu ja mängida vanu mängu ning teise korruse videoruumis jõuluehteid ja -kaarte meisterdada.

Mõnel juhul korraldasid lasteaiarühmad või klassid muuseumis jõulutoa ajal ka oma jõulupeo, kuhu muuseum oli kohale kutsunud jõuluvana, kes lastele kingitusi jagas. Jõulupidude puhul kerkis esile ruumikitsikus: muuseumis pole ruumi, kuhu mahuks korraga tegutseda terve rühm või klass lapsi koos lapsevanematega. Seetõttu tuli selliste ettevõtmiste korraldamisest loobuda.

Ruumikitsikusest hoolimata võis jõuluprogrammi õnnestunuks pidada. Programmist osa võtnud klasside õpetajate hinnangul oli kokku pandud tegevuskava jõukohane ja huvitav nii lasteaialastele kui algklassiõpilastele, nii tava- kui toimetulekuklassidele.

Kadrituba ja jõuluprogramm 2006. aastal (vt lk 276).

2007. aasta esimesel poolaastal tegi Viljandi Muuseum programme kolmel teemal: „Talulaste mängud“, „Kevadpühade tähistamine“ ning hansakostüümide näitusega seotud „Keskaegne mood“.

Muuseumitundides osales 180 last Viljandi linna ja maakonna koolidest ja lasteaedadest. Kõige rohkem tunti huvi talulaste mängude vastu. Tänu hasartmängumaksu nõukogu toetusele oli muuseumil võimalus spetsiaalselt selle programmi tarbeks tellida käsitööna valmistatud mänguasju, mis sarnanesid 19. sajandi lõpul ja 20. sajandi algul levinud leludega. Nõnda said programmis osalenud lapsed oma silmaga näha ja käega katsuda puupulgast mänguloomi ja „seppasid“, proovida laastudest kokku seada „Viru väravat“, puhuda vilepilli ja täristada tsirgupilli. Kõige keerulisem oli seakondist tehtud vurrile õiget hoogu ja vurinat sisse saada.

Keskaegse moe programm tutvustas hansakostüümide näituse põhjal keskajal kantud rõivaid. Näitusele oli välja pandud valik Viljandi Muuseumi töötaja Lea Malingu valmistatud kostüüme, mida õpilased endale ka selga said proovida. Kostümeerimine tekitas palju eeluvust.

Kevadpühade tähistamise ettevalmistuseks tuli muuseumipedagoogil värvida 90 kanamuna, sest just nõnda palju oli programmis osalejaid. Sibulakoorte ja teiste naturaalsete vahenditega värvitud munadega mängiti muuseumi loodustoas koksimist ja veeretamist.

Aasta teise poole, uue kooliaasta muuseumitundide teemad olid Viljandimaa linnud ja loomad, vanad kirjutusvahendid, mardi- ja kadripäev ning näärid.

Viljandimaa lindude ja loomade teema oli populaarne kooliaasta algul (septembris ja oktoobris) algklasside hulgas, sest sama teema oli samal ajal koolide õppekavas. Muuseumitunnis tutvusid õpilased muuseumi loodustoas linnu- ja loomatopistega, kuulasid linnulaulu ning täitsid töölehe. Tavapärasest erinev loodusõpetuse tund meeldis nii õpilastele kui õpetajatele.

Vanade kirjutusvahendite tunnis said õpilased näha muuseumi kogudes olevaid koolitarbeid (õpikuid, vihikuid, pinaleid jms), veerida vanu lugemikke ning proovida krihvli ja sulepeaga kirjutamist. Mõte vanu kirjutusvahendeid tutvustava muuseumitunni tegemiseks tuli algklassiõpetajatelt.

Mardi- ja kadripäeva programmis kutsusime muuseumisse mardija kadrisante, kes oleksid ehtsate santide moodi kostümeeritud ning mõistaksid sandilaule ja -kombeid. Kõige ehedam kadripere saabus Holstre põhikoolist.

Aasta lõpul oli muuseumis näitus Eesti NSV-s toodetud mänguasjadest. Näitusest tingituna oli tavapärase jõuluprogrammi pühendatud nõukogudeaegsete näärde meenutamisele. Programmi ettevalmistamise käigus korraldas muuseumipedagoog üle-eestilise näärimälestuste kogumise, millele laekus ligi 40 vastust. Programm tutvustas nõukogudeaegset aastavahetuse tähistamist, osalejad said tutvuda näärivana kingikotis leidunud mänguasjadega ning meisterdada paberlaternaid näärikuuse ehtimiseks.

2008. aasta esimesel poolel jätkusid eelmisel aastal välja töötatud programmid „Viljandimaa linnud ja loomad“ ning „Talulaste mängud“. Muuseumipedagoogile oli positiivseim kogemus Ämmuste kooli toimetulekuklassiga peetud tund, mis tõestas, et muuseumitunnid sobivad suurepäraselt ka erivajadustega õpilastele.

Aasta teisel poolel lisandusid varasematele programmidele „Lühike otsimismäng“ ning pesunäituse juurde kuuluv loeng „Pükstega ja püksata“.

Otsimismängus osalejad said giidi juhendamisel teha muuseumis kiire ekskursiooni ning seejärel asuda küsimuslehtedel esitatud küsimustele iseseisvalt ekspositsioonist vastuseid otsima. Kiiremaid õigesti vastajaid ootasid väikesed auhinnad.

20. sajandi alguse pesumoe näituse juurde pakkus muuseum loengut „Pükstega ja püksata“, mis sisult sobis põhikooli lõpuklassidele ning gümnaasiumile. Loeng tutvustas eestlaste esivanemate pesumoodi ning suhtumist inimkehasse ja hügieenisse möödunud sajandi alguses.

Novembris olid traditsioonilised mardi- ja kadripäeva programmid, milles osalejad tegid läbi sanditamissoõppuse koos kostümeerimise, laulmise, andide küsimise ja õnnejagamisega. Nagu selgus, on rahvakalendri tähtpäevade tähistamine muuseumis vajalik, sest tänapäeva lastele on *halloween*'i kombestik lähedasem ja arusaadavam kui meie enda mardi- ja kadripäeva tähistamine.

2008. aasta viimase kolme kuu jooksul oli muuseumis 28 pedagoogilist programmi, millest võttis osa 560 õpilast Viljandi linna ja maakonna koolidest ning lasteaedadest. Pesunäituse juurde kuuluvat loengut käisid kuulamas ka Eesti Genealoogide Seltsi liikmed ning Euroõlikooli disainitudengid.

Aastate jooksul on muuseumitundide korraldamise vajalikkus üha selgemaks saanud. Lisaks ajaloolise materjali kogumisele, säilitamisele ja tutvustamisele on muuseumil tähtis funktsioon täiendada kooliprogrammi. Viljandi Muuseumi mitmekesine sisu võimaldab pakkuda

väga erinevaid pedagoogilisi programme eri sihtgruppidele ning olla nende korraldamises loominguiliselt vaba ja paindlik.

Viljandi Muuseum on avatud koostööle haridusasutuste ja teiste muuseumidega.

Töötajad seisuga 31.12.2008

Jaak Pihlak – direktor
Ain-Andris Vislapuu – asedirektor
Anne Jänes – peavarahoidja
Tiina Jürgen – kuraator (etnograafiakogu)
Tiina Parre – kuraator (foto- ja looduskogu)
Heli Grosberg – kuraator (arhiivikogu ja giiditeenus)
Herki Helves – infotehnoloog, konservaator
Inga Ronk – kuraator, (raamatukogu; lapsepuhkusel)
Ebe-Triin Arros – kuraator (raamatukogu)
Lüüli Kiik – muuseumipedagoog, näitustekorraldaja
Lea Maling – sekretär-asjaajaja; koristaja
Evi Sarapson – kassapidaja-järelevaataja
Maie Teng – järelevaataja
Helle Kimmel – järelevaataja
Aini Kilusk – järelevaataja
Kalle Jaaniste – järelevaataja filiaalis
Vello Kilusk – majahoidja

Muuseumikogu seisuga 31.12.2008

Muuseumikogu üldarv 137 770.

Juurdekasv alakogude kaupa võrdluses 2007. aastaga.

	2007	2008
Ajalugu, sh faleristika	81	89
Arheoloogia	1546	7
Arhiiv	160	756
Etnograafia	61	153
Foto	177	135
Kunst	4	5
Loodus	0	11
Raamatud	4	66

Külastajad ja uurijad

Viljandi Muuseumi püsiekspositsioonid asusid viies hoones: muuseumi näitusemajas, Vanas Veetornis, Mart Saare Majamuuseumis, Kondase Keskuses ja Pärimusmuusika Aidas. Näitusi külastas 20 180 inimest, neist näitusemajas 5027.

Raamatukogu lugemissaali külastajaid ja uurijaid oli 1642.

Muuseumipedagoogilisi üritusi ja loenguid toimus 100 korral 2004 inimesele.

Näitused muuseumis

Taivas. Armastusega Vepsamaast. 9. jaanuarist 17. veebruarini.

Eesti iseseisvuse süünd. 20. veebruarist 23. märtsini.

Kaunis! Hilja Rieti postkaardid. 26. märtsist 25. maini.

Kunstnik, joomavõlg ja kolleksionäär. Urmas Leemeti erakogu. 28. maist 20. juulini.

Näppepillid. Kitarr, mandoliin ja sõbrad. 24. juulist 31. augustini.

Evald Tõnisson 1928–2001. Arheoloogianäitus. 3. septembrist 5. oktoobrini.

TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia rahvusliku tekstiili VI lennu lõputööd. 8. oktoobrist 2. novembrini.

Need... 20. sajandi alguse pesumood. 5. novembrist 31 detsembrini.

Näitused väljaspool muuseumi

Paadimehe Viljandi. Jõgevamaa keskraamatukogus. 5. maist 9. juunini.

Maramaa aeg. Ugala teatris. 13. septembrist 15. oktoobrini.

Viljandi raekoja juubelinäitus. Viljandi raekojas. 28. oktoobril.

Tuntud ja tundmatu fotograaf Hilja Riet. Narva Muuseumis. 25. septembrist 31. detsembrini .

Viljandimaa koolinoorte tööd

Riigikogu aastapäevale pühendatud kodu-uurimiskonverentsil 23. aprillil 2008 Viljandi Linnaraamatukogus.

Maaelu kajastusi Kingu-Jaani päevikutest (1914–1941)

Helena Olonen, Raudna Põhikooli 9. klass,
juhendaja Imbi-Sirje Torm

Kolme koolitädi kohustused

Kertu Kipper, Saarepeedi Põhikooli 7. klass,
juhendaja Evi Eilonen

Paul Kondas

Juhan-Mart Salumäe, Viljandi Valuoja Põhikooli 9. klass,
juhendaja Leili Näraska

25 aastat uurimustööd Valuoja koolis

Allar Anton ja Kaarel Siimer, Viljandi Valuoja Põhikooli 6. klass,
juhendaja Leili Näraska

Suure-Jaani Vene õigeusu kirik

Marilis Miil, Suure-Jaani Gümnaasiumi 11. klass,
juhendaja Vello Aleksejev

Väikevaldadest Suure-Jaani suurvallaks

Taavi Tikker, Suure-Jaani Gümnaasiumi 11. klass,
juhendaja Reeda Sadam

Suure-Jaanist Brüsselisse, Toomas Savi

Silver Aule, Suure-Jaani Gümnaasiumi 11. klass,
juhendaja Tõnu Siimsoo

Matemaatikaõpetaja Milvi Simson

Triin Henn, Suure-Jaani Gümnaasiumi 11. klass,
juhendaja Tõnu Siimsoo

Endel Sova elu ja töö

Laura Aidak, Suure-Jaani Gümnaasiumi 11. klass,
juhendaja Rihet Aver

Europrojektide mõju Pärsti vallale

Mari Koppel, C. R. Jakobsoni nim Gümnaasiumi 11. klass,
juhendaja Agnes Ümarik

Viljandi Maagümnaasium – avatud kool Euroopasse

Liisa Mets, Viljandi Maagümnaasiumi 12. klass,
juhendaja Tiiu Luik

Viljandi vangla läbi ajaloo

Anna Belitskina, Viljandi Paalalinna Gümnaasiumi 12. klass,
juhendaja Lea Elias

Langa küla läbi Eesti ajaloo pöördepunktide

Silja Leirost, Viljandi Paalalinna Gümnaasiumi 12. klass,
juhendaja Lea Elias

**Viljandi linna ja Viljandimaa kihelkondade
muuseumid ja erakollektsioonid seisuga
31.12.2008**

Viljandi Muuseum, asutatud 1878, riiklik, Kindral Laidoneri plats 10, 71020 Viljandi, direktor Jaak Pihlak, tel 433 3663, 433 3664, 433 3316, meil info@muuseum.viljandimaa.ee, kodulehekülg www.muuseum.viljandimaa.ee.

Mart Saare Majamuuseum, asutatud 1965, Viljandi Muuseumi filiaal, riiklik, Hüpassaare talu, Vihi küla, 71408 Suure-Jaani vald, järelevaataja Kalle Jaaniste, tel 435 7141 v 5211 6675, info ka Viljandi Muuseumi tel 433 3316.

Heliloojate Kappide Majamuuseum, asutatud 1973 Viljandi Muuseumi filiaalina, munitsipaal (1996), Tallinna 30, 71502 Suure-Jaani, järelevaataja Laine Teemus, tel 437 1190, 437 1486. Linnavalitsus, tel 435 5433, kodulehekülg kappidemuuseum.suure-jaani.ee.

Mõisaküla Muuseum, asutatud 1970 ametkondlikuna, munitsipaal (1992), J. Sihveri 4, 69303 Mõisaküla, juhataja kt Anu Laarmann, tel 435 5607, meil *muuseum@moisakyla.ee*.

August Kitzbergi Tubamuuseum, asutatud 1983, alates 1998 eraomanduses, Maie talu, Leeli, 69104 Karksi vald, järelevalvataja Asta Jaaksoo, tel 433 1116.

Olustvere Muuseum, asutatud 1960, ametkondlik, Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool, 70401 Olustvere vald, Valdek Roosaar, tel 437 4280, Olustvere TMMK sekretär tel 437 4290, faks 437 1610.

Memme-Taadi Kamber, asutatud 1984, munitsipaal (eksponaadid eraomanduses), Karksi külamaja, 69104 Karksi, kontaktisik Enna-Helle Vallas, tel 433 1302.

Heimtali Koduloomuuseum, asutatud 1988, eraomand, Raudna, Heimtali, 71102 Pärsti vald, tel 439 8126, omanik Anu Raud, Kääriku talu, Pärsti vald, tel 439 8228, meil *heimtalimuuseum@hot.ee*.

Johann Köleri Muuseum, asutatud 1996, eraomand, Johann Köleri Muuseumi Ühing, Lubjassaare talu, Ivaski küla, 71301 Suure-Jaani vald, omanik Linda Köhler, tel 435 8513.

Viljandi Maagümnaasiumi Muuseum, asutatud 1993, ametkondlik, Uueveski tee 1, 71004 Viljandi, kooli sekretär, tel 434 7380.

Väike-Männiku Talumuuseum, Iia küla, 71211 Kõpu vald, Edu Kuill, tel 510 5314, Helgi Rattas tel 439 6642, 435 9315.

Õisu mõisa sepikoda, eraomand, omanik Urmas Tuuleveski, tel 511 8697, meil *urmas@viljandimaa.ee*.

Viljandimaa Päästeteenistuse Mustla Komando Muuseum, asutatud 1993, eraomand, Mustla alev, Tuletõrjedepoo, omanik Aare Mikk, tel 436 6112, 436 6101.

Abja Gümnaasiumi Muuseum, Abja tee 15, Abja-Paluoja, 69402 Viljandimaa, juhataja Aksel Tiideberg, kooli kantsleil tel 436 0111.

Viljandi Paalalinna Gümnaasiumi Muuseum, Paala tee 46, 71013 Viljandi, juhataja Reet Espe, kooli sekretäri tel 5559 4001.

Viljandi Valuoja Põhikooli Muuseum, Hariduse 2, 71020 Viljandi, kontaktisik Leili Närska, kooli sekretäri tel 433 3796.

Kõpu Põhikooli Muuseum, Kõpu 71201, Viljandimaa 71201, kontaktisik Eha Vares, õpetajate toa tel 439 6726.

Tarvastu Muuseum, Posti 52-b, Mustla, 69701 Tarvastu vald, kontaktisik Kristi Tamm, tel 436 6262, meil *raamatukogu@tarvastu.ee*.

Viljandi Muuseumi tegevuspiirkonnas asuvad muuseumid

Helme Koduloomuuseum, asutatud 1972, omavalitsuste ühisomand, Kirikuküla küla, Helme vald, 68608 Valgamaa, juhataja Valev Elerand, meil *valev@torva.edu.ee*, varahoidja Hilma Karu, tel 767 9455, 763 3445, vallamaja tel 763 3250.

Põltsamaa Muuseum, asutatud 1997, omavalitsuste ühisomand, Lossi 1-b, 48103 Põltsamaa, juhataja Rutt Tänav, tel 529 3307, i-punkti tel 775 1390, meil *muuseum@poltsamaa.ee*, kodulehekül *poltsamaamuuseum.planet.ee*.